

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Conținutul de a
plăcare a tarifului comer-
cial, categoria V.

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 300 Lei

Pe 6 luni . . . 180 Lei

Pentru străinătate 900 Lei

Unitatea

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Apostolatul presei..

— Un imperativ categoric actual —

de Aurel Leluțu

Lupta dintre Hristos și Belial, dintre Lumină și întuneric, dintre Adevărul vivificator și minciuna mortiferă a luat astăzi proporții gigantice. Puterile întunericului „luciferic” și-au organizat metodic lupta, adoptând o tactică extrem de îndrăznească, prin punerea în prima linie a armii de șoc celei mai formidabile: *presa*. Atacul se dă frontal. Obiectivul principal e zdruncinarea liniei de apărare a cetății Luminii: Biserica. Se caută o decisivă.

Cunoscând primejdia de invazie în sufletele creștine a haosului și a beznei, de capitulare a fiilor Luminii în fața fiilor întunericului, Biserica, — a cărei menire e tocmai de a risipi din suflete negura ignoranței și de a feri conștiințele de orice învățătură greșită, prin *opera constructivă* a unei puternice culturi catolice și formarea unei mentalități autentice și integral evanghelice, — își dă seama de importanța și seriozitatea frontului de luptă? *Da*. Prin episcopi, Ea investește pe preoți cu prerogativa și cinstea neasemuită de pioneri ai Luminii, de soldați ai Adevărului.

Ca să poată lupta pentru Hristos, preotul trebuie să fie format și să trăiască în spiritul Lui. Cea dintâi armă a „luminii lumii” (Mat. 5, 14) e viața sa *vie!* Insași *prezența christologică* a preotului în lume trebuie să producă panică în demoni, așa cum prezența lui Isus făcea să se cutremure legiunile de spirite infernale: „Ce avem noi cu tine, Isuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit mai înainte de vreme să ne muncești?” (Mat. 8, 29). Când preotul este o imagine vie și grăitoare a Adevărului, când *viața lui* este lumină, atunci și *gura lui* va vesti cu sinceritate „cuvintele vieții de veci” (Io. 6, 68). A doua armă e deci predicarea Evangheliei prin grai viu. Aceasta e o *datorie oficială* a preotului, obligându-l în conștiință, ca înafară de ca tehizarea regulată a copiilor de școală să fie crainic al cuvântului veșnic și pentru adulți, cel puțin în Dumineci și sărbători. Cu frică și cutremur fiecărui preot trebuie să-i răsune în conștiință ceea ce spunea despre sine Sf. Pavel: „*Vai mie, de nu voi vesti!*” — Azi, mai mult ca oricând, predica bine meditată și redată într-o formă accesibilă auditorului, e un mijloc și o armă de luptă indispensabilă „căci, spune Sf. Pavel, va veni vremea — (iat'o!) — când învățătura cea sănătoasă nu o vor primi: ci după poftele sale își vor alege învățători, cari le vor gădili urechile; și dela adevăr auzul și-l vor întoarce, și la basme se vor întoarce” (II Tim., 4, 3-4). „Insași, continuă apostolul, adresându-se lui Timotei, *tu priveghiază în toate, răbdă răul, fă lucrul evanghelistului, slujba*

fă-ți-o deplin” (ibid. 4, 5). Tocmai fiindcă dururile întunericului s'au îmbrăcat în haina de lumină a presei, — în acest veac XX când lumea are până la frenezie pasiunea cifitului, fără spirit ce discernământ, — și se folosesc de ea ca de o armă blindată înzestrată cu cele mai moderne mijloace de aruncat flăcări și proiectile, răspândirea prin grai viu și apărarea orală a adevărului, deși e necesară și indispensabilă, nu e suficientă. De aceea presei dușmane, armii formidabile a dușmanilor credinței catolice și romane, să i-se răspundă cu presa catolică.

Présa catolică propriu zisă a început odată cu scrierea cărților Noului Testament. Isus predicase cu pilda vieții Sale și cu cuvântul „Vestea cea bună” a mântuirii. Își formase cu atâta trudă Apostolii cari trebuia să-l fie mărturie de lumină nefățarnice în toată lumea. Prin puterea Sa dumnezească ar fi putut să folosească numai graiul viu ca armă de lumină pentru învingerea inamicilor și cucerirea lumii. Dar în înțelepciunea și Providența Sa iubitoare a voit și s'a îngrijit ca Evanghelia să nu rămână pur orală ci să fie scrisă.

Prin aceasta s'a pus baza *presei catolice*, apărând cartea Nr. 1 a oricărei biblioteci creștine și izvorul principal al culturii catolice peste veacuri.

Cartea Sfântă era tot atât de prețuită, de iubită și dorită ca Sf. Euharistie. Iar astăzi Biserica înconjură Sf. Evanghelie cu o cinste neasemuită: prin cădri, sărut etc., ca pe cea mai valoroasă comoară, fiindcă, după o frumoasă expresie a lui *Bossuet*, ea este „ca un al doilea trup pe care l-a luat Cuvântul”.

Îndată după scrierea cărților sfinte, ele s'au răspândit în mod uimitor. Creștinii primelor veacuri au cunoscut ce însemnează răspândirea presei!

Sfinții părinți, apoi, și scriitorii bisericesti, începând cu „părinții apostolici”, și continuând cu doctorii mari și „luminarii” bisericii — până la teologii și scriitorii creștini din zilele noastre — *au scris și răspândit* mii și mii de volume pentru Victoria Regelui Hristos în mintea și viața oamenilor, ca să-i treacă din bezna întunericului și umbra morții la lumina Adevărului și realitatea Vieții.

Biserica însași prin glasul autorizat al papilor, a cerut și cere o serioasă organizare a presei.

Iată ce scria deja papa Leon XIII: „E de mare importanță să recomandăm *episcopilor* ceea ce demult timp ne stă la inimă și asupra căruia Noi insistăm des, ca munca scriitorilor catolici, bine regulată și îndrumată, să fie încurajată și dezvoltată... Pentru a lupta cu arme

egale, e absolut necesar ca scrierilor (dușmane) să li-se opună scrierile noastre: în acest mod vor putea fi zdrobite atacurile, demascate perfidiile, împiedecate erorile veninoase, iar datorita și virtutea afirmate și încurajate... (Leon XIII, *In ipso*, t. III. p. 14). Acelaș este și glasul lui Pius XI de sfântă și glorioasă amintire, sub care s'a ținut o expoziție, la Roma, a presei catolice din lumea întreagă, precum și al pontifului actual Pius XII, care cu viața, cu cuvântul și peana sa măiastră e un adevărat Far de lumină pentru corabia naufragiată a destinului amar și jalnic al omenirii.

Presa și cultura catolică, de înaltă ținută științifică și tehnică, formează pentru Apusul catolic un filu de mândrie și glorie creștină și o garanție sigură de biruință, pentru Biserica.

Trebue să fim sinceri și să recunoaștem că în Răsăritul creștin în general, și, fiindcă ne interesează starea dela noi deacasă, în Biserica noastră în particular, presa n'a luat încă dezvoltarea care ar fi trebuit și ar fi putut s'o ia, dacă rostul i-ar fi fost înțeles mai bine iar organizarea ei sprijinită cu orice jertfă de către toate elementele cu răspundere și cu valențe prea adeseori lăsate în paragină.

A sosit timpul unui riguros examen de conștiință. Dacă nu sesizăm bine acest imperativ categoric al formării și răspândirii presei catolice, vom fi striviți și depășiți de evenimentele care se precipită asupra noastră.

Ne trebuesc cărți, reviste și ziare, de cultură catolică (dogmatică, morală, educativă, istorică, socială) care, odată scrise, să fie răspândite metodic printr'un colportaj bine organizat. Spre acest scop credem absolut necesară o „organizare centrală a presei” pe întreagă Arhidieceza. Alfel se risipesc sau amorțesc prea multe energii...

Incerările răzlețe, chiar când sunt făcute cu cea mai bună intenție și jertfă personală, nu pot avea decât o influență restrânsă. Aceleași energii intelectuale, morale și materiale, dacă ar fi organizate și coordonate metodic, intrând în posibilitățile mai vaste și mai asigurate ale Bisericii, ar aduce roade însuflete, atât în formarea cât și în răspândirea culturii catolice prin presă. Țările catolice din Occident ne dau pilde grăitoare. Să le urmăm. Și noi putem, numai să vrem să jertfim din bunurile noastre, sau ale Bisericii, spirituale și materiale.

Preoșimea e aceea care ar trebui să se însufletească mai întâi de această problemă: preoșimea dela „centru” ca și cea din „provincie”. Organizată la centru, apoi pe protopopiate și în parohii, presa noastră catolică ar fi cea mai bună armă de luminare a conștiințelor, dând preotului puțința de a fi mereu prezent — prin cartea bună — în casele credincioșilor. În acest fel departe de a îngreuna munca preotului, presa îi va fi cel mai bun colaborator.

Preotul deci e obligat în conștiință să sprijine presa catolică. Orice preot. Fie prin apostolatul penei, fie prin răspândirea celor

scrise de alții. Ori poate prin amândouă mijloacele.

E necesară o „bibliotecă parohială“ în care deocamdată să s'adune cărțile și broșurile mai alese publicate la noi. Împrumutând cărți din biblioteca parohială, mulți credincioși așa de mult vor îndrăgi lectura lucrurilor sfinte încât ei înșiși vor cere să li se cumpere „cărți sfinte“ și să li se aboneze vreo revistă sau foaie bisericească.

Pentru osteneala depusă în formarea și răspândirea presei, preotul va fi nespus de mângâiat, văzând Biserica unită la înălțimea chemării ei și parohia sa refăcută, însuflețită, statornică și tare în credință.

E adevărat că *preotul în apostolatul acesta al presei trebuie sprijinit de mireni*, cari prin munca, jertfa și zelul lor își vor arăta recunoștința față de Biserica Unită care i-a născut și crescut în lumea fericitoare a adevărului. Căci „dacă Biserica a născut și crescut fii, n'a făcut-o ca în ceasurile grele ea să nu poată aștepta dela ei nici un ajutor, ci din contră ca fiecare să pună mai presus de odihnă și interesele sale egoiste mântuirea sufletelor și integritatea cauzei creștine“ (Leon XIII, *Etsi nos*, t. VII, p. 36).

Publicarea de cărți în spirit curat catolic din partea intelectualilor noștri mireni, colaborarea la revistele și foile noastre, răspândirea, împrumutarea sau chiar și numai recomandarea unei cărți bune, constituie o participare la cel mai nobil apostolat, căci „caritatea doctrinei e cea dintâi caritate“ (Lacordaire). Pentru mireni deci apostolatul presei e o onoare.

Lumina și întinericul și-au discutat totdeauna, printr'o luptă îndârjită, dreptul exclusiv de stăpânire asupra inteligențelor și vieților omenești, căutând armele de luptă cele mai potrivite. Astăzi întinericul aruncă în luptă toate forțele unei prese bine organizate. Biserica, preoții și mireni iubitori de Lumină și luptători pentru Adevăr, vor fi nezdruccinat frontul creștin, dacă vor creia, vor susține și vor răspândi presa catolică. Participarea la organizarea apostolatului presei e pentru toți o datorie de conștiință și o nobilă caritate. Ubi Caritas et amor, Deus ibi est. Iar unde e Dumnezeu e și Victoria Luminii...

Blăjenii acum un sfert de veac

4)

de Dr. Coriolan Suciu

În dimineața zilei de 14 Noembrie 1918, cu un tren special, pus la dispoziție de autoritățile ungurești din Budapesta, d. Maniu sosea la Arad.

Fruntașii români, membrii ai delegației (Ștefan Ciceo Pop, Vasile Goldiș, Aurel Vlad, Aurel Lazar, Ion Erdeli, Enea Grapini, Iosif Jumanca, Ioan Flueraș și Gheorghe Crișan — secretar —) s'au întrunit de îndată în casa lui Șt. C. Pop. „D. Maniu a aprobat toți pașii întreprinși până aci de organele oficiale ale politicii românești“. A fost redactat apoi răspunsul în forma definitivă și comunicat dlui Jászai, în după amiaza zilei de 14 Noembrie, cu ocaziunea redeschiderii tratativelor.

Prin comunicatul său, consiliul național român respingea oferta guvernului maghiar, afirmând că: „Națiunea română pretinde cu tot dreptul independența sa deplină de stat și nu admite, ca acest drept să fie întunecat prin rezolviri provizorii, cari, pe deoparte, principial, trag la îndoială acest drept, pe de altă parte nu oferă nicio garanție, care și până la rezolvarea definitivă ar putea asigura ordinea publică, siguranța averii și a vieții pe teritoriile locuite de Români“ (Ibid. p. 89).

Între cele două principii: acela al suveranității națiunii române, preconizat de delegații consiliului național român și între sistemul cantonal elvețian, propus de guvernul maghiar, prin reprezentantul său, ministrul Jászai, nu se putea construi o punte de legătură.

La întrebarea socialistului Bokányi Dezső, că pe ce bază istorică stau Români când cer cedarea ținuturilor reclamate și care este egitimitatea pretensiunilor conducătorilor români?, d. Iuliu Maniu i-a răspuns, între altele, că „Români cer recunoașterea drepturilor lor în baza faptică a existenței lor ca națiune geograficește compactă, cu tradițiuni și aspirațiuni unitare și bine precizate, dar o cer aceasta și în baza drepturilor istorice ale națiunii române, pe care nu e timpul acuma

să le desfășure, dar a căror existență o constată în baza tuturor declarațiunilor făcute din anul 1848 încoace“. — I a mai răspuns delegatului ungar, că: „Națiunea română vrea să-și înfăptuiască suveranitatea sa națională și de stat pe întreg teritoriul locuit de Români al Ardealului și al Ungariei și nu poate admite să se pună piedeci acestei suveranități prin enclavele străine, meșteșugit făcute și susținute.. Noi nu voim să devenim din asupriți asupritori, dar nici nu putem admite o cingărire a teritoriului românesc. Chestia e clară. Noi ca popor suveran voim să avem toate atribuțiile suveranității și în primul rând — în vederea disordinii ce se instăpânește și pe care noi o putem împiedeca — puterea administrativă pe întreg teritoriul pe care știm a fi al nostru. E aceasta o urmare necesară a dreptului de liberă dispunere, pe care guvernul unguresc pe urma lumii întregi l-a recunoscut și el. Constată însă, că reprezentantul guvernului nu înțelege așa dreptul acesta, cum îl înțelegem noi și cum îl înțelege toată lumea. Aici e deosebirea între noi, în urma căreia înțelegerea nu e cu putință“.

De încheiere i-a ripostat, că: „Crede că Maghiarii fac o mare greșală istorică, dacă și în aceste momente critice, în mod strimț și egoist, se leagă de dominațiunea lor neîndreptătită, în loc să recunoască cu un gest larg greșala făcută în trecut și să dea de bună voie din mâna lor, ceea ce națiunea română cu drept cuvânt pretinde. — Să nu uite națiunea maghiară că popoarele mici vecine totdeauna sunt avizate unul la altul în fața popoarelor mari din vecinătate, cari, cum sunt Germanii și Rușii, abia de acum înainte își vor arăta, după desrobirea lor din cătușele imperialismului, proporțiile gigantice și se vor prezenta cu adevărata lor putere“ (I. Clopoșel, o. c., pp. 91—93).

Șeful delegației ungurești mai încercă cu o nouă propunere, mai largă, dar din care reiasă teama unirii Românilor ardeleni cu regatul României, deoarece în punctul 7 al propunerii se menționa, că „Imperiul român provizoriu nu poate conta pe puterea militară a regatului român“.

După ce și această propunere a dlui

FOIȚA „UNIRII“

Pro memoria

GHEORGHE MUNTEANU. Vicarul
Timișorii (1863—1943)

Abia 2 săptămâni ne mai despărțeau de ziua, în care speram să sărbătorim împlinirea a 80 ani ai unuia dintre cei mai vrednici preoți ai Eparhiei Lugojului, când iată ne vine trista veste că acela pe care doream să-l sărbătorim: Vicarul Gheorghe Munteanu a trecut în lumea dreptilor. S'a prăbușit deodată, pe neașteptate; căci deși fusese suferind și i-se impuneau toate precauțiile, se simțea atât de bine, încât Vineri, 19 Nov., dimineața s'a îmbrăcat să meargă la biserică, dar i-s'a făcut rău și în scurtă vreme a expirat. Nouă nu ne-a rămas decât sărbătoarea durerii, ultima cinste, ce se cuvine la despărțirea pentru totdeauna.

Și nu i se poate face vicarului Gheorghe Munteanu mai mare cinste, decât aceea ce îi fac viața și faptele lui, pe cari suntem datorii a le evoca cu această ocaziune!

Optzeci de ani! Care era situația noastră

acum 80 ani, când la 2 Dec. 1863 învățătorului Alexandru Munteanu dela Veșel, lângă Deva, devenit mai târziu preotul acelei comune, i-s'a născut un fecioraș, pe care l au botezat cu numele Gheorghe?! Copiii de preoți și învățători, dacă părinții lor erau în stare mai bună, erau dați la școală, dacă nu — se întâmpla și aceasta — rămăneau acasă la agricultură. La școală cum era? Nu erau internate, nici burse. Elevii stăteau pe la gazde, mai mulți într'o cameră ori în bucătărie. Aceia, cari nu puteau plăti întreținerea completă, își primeau alimentele de acasă din acestea gazda le făcea masa, dela fiecare câte o săptămână, fără a se putea controla ce mai ia și gazda pentru sine! La Blăjenii erau o mare binefacere pentru bieții elevi pâinișoarele numite „țipăi“, ce se primeau din Fundațiunea creiată anume în acest scop de Episcopul Gr. Maior (1772—82) pe lângă aceasta unii elevi mai buni ajungeau băieți de serviciu pe la canonici, iar la seminarul teologic mulți elevi de liceu se săturau din resturile de alimente, ce primeau dela teologi, așteptând cu ulcica în mână ieșirea acestora din sufragerie.

Ținărul Gheorghe Munteanu începu liceul la Orăștie, dar nu peste mult trecu la Blăjenii. Aici ajunse la casa vestitului canonic-prepozit

1) Vezi Ștefan Manciușea, Țipăii Blăjenii, în „Cultura Creștină“, Nr. 1—3 și urm. 1942.

Constantin Pappfalvi. Acest mare bărbat al neamului fusese în anul 1833—51 protopop al Hunedoarei și vicar al Hațegului, cu reședința tot în Hunedoara. De aci se trăgea și familia preotului Munteanu. Pappfalvi, al cărui nume familiar fusese schimbat cu forța la școala maghiară (ei fiind din Popfalău, pe tatăl său l-au numit Păuciu), fusese în 1848 deputat al dietei din Cluj, ales de orașul Hațeg împreună cu Alex. Bohățiel; la fel a celei din Pesta, resp. din Dobrișin în 1849; el a jucat un mare rol în luptele naționale de atunci, ca și Eftimie Murgu și alții; rolul lui încă nu a fost pe deplin cunoscut și apreciat²⁾. Dar ne putem închipui, ce formațiune sufletească a putut primi băiatul Gheorghe Munteanu pe lângă un preot atât de delicat și un suflet atât de românesc ca acela al lui C. Pappfalvi.

Luând examenul de maturitate în 1855, Gh. Munteanu urmează Teologia la Timișoara, fiind unul dintre cei mai buni studenți, cum a fost și la liceu. După terminarea Teologiei a făcut și el, ce făceau alți absolvenți pe vremea aceea: a intrat în serviciul învățământului confesional la sate. A funcționat ca învățător la Merișori, Câmpului-Neag și Cârnești, apoi a primit să fie cântărețul bisericii din Timișoara. Aici s'a căsătorit în 1891, iar în 1892 a fost hirotonit preot și trimis preot al

2) V. Bunea, Discursuri, etc. Blaj 1903, p. 116 și urm.

Jászai, făcută în ziua de 15 Noem., a fost respinsă, ministrul ungar „impacient și frângându-și mâinile” a pretins imperativ să i-se spună ce vor Românii în definitiv?

La aceasta d. Iuliu Maniu i-a răspuns cu memorabilele cuvinte: „*Teljes elszakadást*”, adică, desfacerea complectă de Ungaria.

La auzul acestui apropou istoric, după cum relatează d. Ion Clopoșel (o. c., p. 95), d. Jászai a înțeles în sfârșit realitatea, a tăcut, și și-a făcut calea întoarsă spre Budapesta.

Dela Arad reprezentanții guvernului maghiar s'au reintors în capitala Ungariei, unde în 16 Noembrie s'a proclamat republica în locul regatului milenar, iar d. Iuliu Maniu după ce s'a consfătuț cu fruntașii români aflați la Arad asupra modalității de organizare a adunării naționale dela Alba-Iulia, din 1 Decembrie, unde urma să se decidă definitiv despărțirea Românilor din Ardeal de Ungaria, s'a îndreptat spre casă, la Blaj.

„Sosirea la Blaj a dlui Maniu — după cum relatează ziarul „Unirea” din 19 Noembrie 1918 — a fost o adevărată sărbătoare. Doamnele și inteligența din loc l-au întâmpinat în fața locuinței Dsale. Profesorul Precup îl salută de binevenire, iar d. Dr. Maniu răspunde într'un cald discurs de mulțămire, asigurând pe toți că va rămânea totdeauna la postul său”. (Va urma).

Orfanii noștri cer ajutor Auzind, că s'a redeschis în Obreja (p. Mihail, jud. Alba) Orfelinatul de războiu al Bisericii noastre, s'au aflat suflete părunse de caritatea creștină și românească pentru acești orfani copii ai fării și ai Bisericii noastre, și s'au grăbit să contribuie cu obolul lor la ștergerea lacrimilor acestor orfani. Iată daniile lor, dăruite din cel mai curat îndemn al sufletului lor:

1. Dl. *Neculai T. Maior*, Călărași, (jud. Ialomița), fost orfan din războiul mondial 100.000 lei;
2. Văd. *Eugenia Turcu*, Blaj, 400 lei;
3. *Maria Bad*, n. Pantea, Blaj, 500 lei;
4. Dna *Lucreția Opreș*, Obreja, 7.500 lei;
5. Dna *Lucia Olar*, Târnăveni, 500 lei lunar (un an);
6. *Dr. Stanca Teodor*, medic, 10.000 lei;
7. Un anonim... 2.000 lei;
8. *Dr. Ioan Ciortin*,

Beiuș, 5.000 lei; 9. *Samson Vătcă*, 1.000 lei; 10. *D. Borda*, inginer, Reșița 80.000 lei, susținerea unui orfan un an; 11. *Victor G. Maior*, f. prefect, proprietar din Grebeniș, (Turda) 80.000 lei, susținerea unui orfan un an; (cu haine, încălțăminte, scl. dela Mânăstire).

Bunul Dumnezeu să însemne în cartea veșniciei, dania lor, și să o răsplătească, iar pilda lor să îndemne și pe alții la fapte de milostenie, pentruca, prin aceste fapte să se dovedească încă odată, că în această lume plină de ură și de egoism, dragostea va ieși până la urmă biruitoare. Cu nimic nu putem scurta mai bine urgia năprasnică și ucigașă a războiului, decât cu faptele milei creștinești. Și nici o rugăciune nu este mai puternică pentru cei re-pausați, decât rugăciunea faptelor de milă și dragoste frățească.

Orfelinatul din Obreja are încă foarte multe nevoi. Fără generositatea sufletelor bune, cu greu se va putea face față tuturor trebuințelor orfanilor. — Bunul Dumnezeu să răsplătească generoșilor donatori. (P. Augustin A. Pop).

Știri mărunte

Sfințirea bisericii din Coșlar. Luni, 6 Decembrie, praznicul Sf. Ierarh Nicolae, P. S. S. Dr. Vasile Aftenie, episcop auxiliar, a consacrat solemn biserica din Coșlar, ridicată la stăruințele pâr. *Pompei Vlăduțiu*, paroh local, și cu ajutorul credincioșilor, într'un timp de abia doi ani. La consacrare au luat parte pâr. *George Dănilă* și *Ioan Moldovanu*, canonici mitropolitani, pâr. *Elie Magda*, protopop tractual, pâr. Dr. Sept. Todoran și Dr. I. Vesa, profesori de teologie ca diaconi, pâr. Ilie Dăianu, prot. pens., Dr. Vasile Bărluțiu, primpretor ș. a. Răspunsurile liturgice au fost date de corul teologilor din Blaj, sub conducerea pâr. Ioan Florea, prof. de teologie. (ivo).

1 Decembrie la Beiuș. Implinindu-se 25 de ani dela Unirea Ardealului cu Țara Mamă, act decretat liber de marea adunare dela Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, evenimentul acesta a fost săruătorit în cetatea de cultură românească ctitorie a episcopului Samuil Vulcan, cu toată demnitatea. La ora 9.30 s'a slujit în catedrala unită o sfântă liturghie urmată de parastas, de către pâr. Dr. Coriolan Tămăianu, vicarul episcopiei de Oradea-Beiuș, încunjurat de un sobor de preoți. După serviciul divin în sala de gimnastică a liceului ro-

mân unit „Samuil Vulcan” a avut loc în cadrele Aștrei, un frumos program festiv, dat de elevii școalelor secundare în prezența autorităților civile și militare. În cadrul acestei serbări a conferențiat, documentat, ilustrul profesor universitar dela Timișoara, d. Ștefan Manciușea, care a descris întregul Calvar ce a trebuit să-l urce acest Neam până a ajuns la ziua mult dorită și așteptată de 1 Decembrie 1918. — Cu această ocazie, d. Popp Alexandru, distinsul prefect al județului Bihor, a talmăcit scrisoarea Dlui Grigore Forțu Comisarul Guvernului pentru refugiații și Expulzații din Ardealul de Nord, plină de încredere pe care trebuie să o avem cu toții pentru drepturile sfinte ale Neamului. (P. Nicolae Cristea).

Festivități la Târnăveni. Duminica trecută s'a făcut la Târnăveni desvelirea bustului lui Octavian Goga, cântărețul pătimirii ardelene. (Bustul e opera sculptorului Radu Moga dela Brad). În primul rând al asistenților era dna Veturia Goga, văduva poetului ce-și doarme somnul de veci la Ciucea. Cu acest prilej s'au rostit o seamă de cuvântări ocazionale. Cuvântul de începătură l-a spus d. ministru Ion Marinescu, care a citit o scrisoare a d. Mareșal Ion Antonescu. Au mai vorbit pâr. Gh. Opreanu, protopop (ortodox), pâr. Augustin Folea, canonic mitropolitan, reliefând spiritul de imparțialitate al lui Goga pe când era în fruntea ministerului Cultelor; prof. Vulcuțiu, președ. Aștrei din Târnăveni; inspectorul școlar Damian; secretarul gen. al ministerului muncii, Șt. Petrescu; prof. univ. I. Lupaș (în numele Academiei), prof. Grigore Popa (în numele Societății Scriitorilor Români), prof. Dr. C. Suciul dela Blaj, dir. lic. Sf. Vasile cel Mare, din partea Comitetului Central al Aștrei, ș. a. Seria cuvântărilor a încheiat-o d. Dr. Aurel Todoranu, primarul orașului Târnăveni. După aceasta a avut loc o înălțătoare defilare, iar în după amiaza zilei un festival artistic, cu conferința d. Alex. Hodoș despre Oct. Goga.

Clipe ce nu se pot uita ușor. Clericii an IV dela Academia noastră din Blaj, conduși de pâr rector Dr. L. Chinezu, au fost Duminecă, 28 Noembrie, în comuna Spini, unde au desfășurat un bogat program. Înainte de masă s'a celebrat Sf. Liturghie, slujind pâr. Rector și pâr. Iustin Dulău, parohul local. Răspunsurile au fost date de corul studenților teologi, condus de clericul Vasile Mare. Predica a rostit-o clericul Ioan Roșca. După masă s'a făcut Litie Euharistică de războiu, iar clericii au dat un frumos concert religios. A vorbit credincioșilor pâr. Rector, despre trăirea cu Hristos de fiecare zi și despre Apostolatul Rugăciunii. Părintele paroh a mulțumit călduros conducerii seminariile și clericilor pentru plăcuta surpriză ce au făcut-o parohiei Spini.

doilea la parohia Silaj. De aici, în anul 1895 a trecut la parohia Ghilad, pe care a păstori-o 12 ani.

Cu simțul de demnitate și dreptate al strămoșilor Romani, al căror castru își arată încă urmele la Veșel, satul copilăriei lui Munteanu, cu formația sufletească primită în condițiile arătate mai sus, cu râvna impusă preotului de către sf. Pavel în cartea către Tim. II, 4, 2: „Juru-te înaintea lui Dumnezeu.. vestește cuvântul, stai de el cu și fără vreme, mustă, ceartă, indeamnă cu toată îndelungă răbdarea și cu învățătura” — Gheorghe Munteanu a devenit unul dintre cei mai harnici preoți, având toate aptitudinile ca să fie rânduit la slujbe mai înalte în administrația bisericească. În anul 1907 este numit la parohia Comloș Banat, împreună cu protopopiatul Torontalului, unde rămâne 9 ani. Și subsemnatul, ca fost urmaș imediat al lui, am putut constata pe teren, cu câtă vrednicie a condus aceea parohie decedatul, ridicând, ca prin minune, o frumoasă școală și cumpărând casă parohială; iar în protopopiat conducând personal construirea unei biserici noi la Igrăș și interesându-se cu mult zel de tot ce se făcea în celelalte paronii. Nu mai puțin, în luptele naționale ale vremilor acelora, Gheorghe Munteanu era între cei dintâi, necunosând altă cale, decât cea dreaptă, cum dreaptă îi era statura și dreaptă îi era vorba!

În anul 1916, grele probleme gospodărești ale Eparhiei cer venirea lui Gh. Muntean mai aproape de Lugoj: ia titlul de protopop al Buziașului, cu parohia Silaj, fiind detașat la administrația domeniului din Gavojdia, proprietatea Fondului Disponibil creat de mult osârditorul Păstor al Lugoșului, care era atunci Exc. Sa Valeriu Tr. Frențiu. Numai puțin știu, cât a muncit și cât a suferit pe vremea aceea Gh. Muntean, dar toate le-a primit cu convingerea, că își servește Biserica și pe mai marii săi. Cu lichidarea domeniului dela Gavojdia, Muntean își ia reședința la Coșteiu mare, menținând protopopiatul, până în 1924, când e ales paroh la Timișoara.

Activitatea lui dela Coșteiu are un moment istoric, de puțină publicitate, dar de mare importanță. În anul 1919, când Banatul până la Recaș era ocupat de Sârbi, cari îl reclamau pentru ei, afirmând, că Banatul dela șes poate exista fără cel muntos, la un moment dat cineva a închis stavilarul râului Timiș dela Coșteiu și canalul Bega a rămas fără apă, încetând în Timișoara funcționarea Uzinei electrice, a uzinelor de apă, a tramvaielor și a întregii industrii, ba a împedat și plecarea șlepurilor, pe cari ocupanții vremelnici le încărcase cu tot ce au putut din Timișoara. Brațele vânjoase cari au întors stavilarul, au fost ale lui Gh. Muntean, iar urmarea a fost că Sârbi în curând au eva-

cuat Timișoara cu Banatul ce a revenit României. Ceeace, durere, nu a împiedecat, ca câțiva ani mai târziu, un guvern de partid să-l pedepsească pe acelaș Gh. Muntean cu 1000 Lei pentru apărarea dreptului la rugă al bisericii sale!

La anul 1924 rămânând vacantă parohia Timișoara, după uzul de atunci, orașul ca patron avea să propună numirea unui preot. Se publicase concurs și domni dela Primărie se fixase asupra unei alte persoane. Când, târziu s'a prezentat și Muntean ca unul dintre solicitanți, i-s'a spus: „Părinte, noi am luat deja hotărîrea, judecând după acte, pe Sf. Ta te-am găsit prea bătrân. Dar cum vedem...” și s'a revenit. Muntean s'a dovedit cel mai vrednic preot, cucerind respectul tuturor, și conducând cu multă vigoare parohia și mai apoi vicariatul, încât și la etatea lui de 75 an am pledat în fața Ministrului chiar, cerând să mai fie lăsat în funcțiune, dar a trebuit să se pensioneze.

În anul 1930, făcându-se o nouă arondare a diecezei Lugoșului, a fost reînființat vicariatul Timișorii și Gh. Muntean a fost ridicat la rangul de vicar foraneu. Iar în anul 1939 el a fost numit canonic onorific al diecezei.

Marea lui putere de muncă o arată și faptul, că în tot timpul el a făcut pe profe-

Locale. Dumineca viitoare, cea înainte de Nașterea Domnului, va predica în catedrală p. Dr. Nicolae Lupu de la Cancelaria Mitropolitană.

— In locul d. Emil Negruțiu, demisionat, a fost numit primar al Blajului d. Dr. Emil Pascu, avocat. Instalarea noului primar a avut loc Dumineca trecută.

Muncă apreciată după cuvînt. Monitorul Oficial (Nr. 262 din 7 Decembrie 1943) are o înștiințare pe care o înregistrăm și noi cu drag și cu bucurie. Sună așa această înștiințare de la Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor „Prin decizia ministerială Nr. 245.487 din 1943, dl. dr. *Olimpiu Boitos*, se numește, pe ziua imediat următoare publicării în Monitorul Oficial a prezentei decizii, profesor agregat la catedra de limba română de la Academia de Inalte Studii Com. și Ind. din Cluj Brașov: pe baza concursului trecut și în conformitate cu dispozițiunile art. 65 și 66 din legea relativă la organizarea învățământului superior”. — Felicitările noastre!

Bucurie curată la Straja. Prin stăruințele p. Nic. Pușcă și daniile fiilor parohiei Straja (între cari e și p. Ștefan Manciuș, prof. univ.) s'a ridicat aci un frumos monument întru amintirea cu cinste a celor căzuți pe câmpul de luptă. Monumentul a costat peste 20.000 Lei și a fost binecuvântat luna trecută. Cuvântul festiv cu acest prilej l-a ținut d. Eugen Hulea, prof. la Alba-Iulia, și președ. al despărțământului „Astrei” Alba-Iulia.

Doce Calendare bune. Unul e Calendarul „Unirii Poporului”, tipărit anul acesta la Krafft și Drotleff în Sibiu. Are 128 de pagini, hârtie fină, tipar excelent, chipuri foarte reușite și cuprins bogat și variat. P. Iuliu Maior poate fi mândru de el. — Celalalt e Almanahul revistei *Vieța* de la Săbăoani. E scos de Părinții Franciscani români moldoveni. Cele 112 pagini, format 8° mare, aduc material bine ticluit sub raportul formei, și bine cernut sub cel al doctrinei. Fiecare din aceste calendare costă câte 80 de Lei, și e de așteptat să se bucure de trecerea pe care o merită.

Columbia a declarat război Germaniei. După cum știe agenția *Rador* (29. XI. 43), guvernul columbian a comunicat că se află în stare de război cu Germania. Motivul ce se dă pentru explicarea acestei hotărîri este că goeleta „Ruby”, de 70

de tone ar fi fost scufundată nu de mult de un submarin german în Marea Caraibelor.

Spre știre. Economatul Funcționarilor din jud. Târnava Mică face cunoscut că pensionarii de Stat, care sunt înscriși la Economatul nostru județean, se pot aproviziona cu *talpă de bovine și încălțăminte gata*, în ordinea depunerii cererilor la biroul Economatului din Blaj (Str. Regina Maria Nr. 11 în curte). — Cererile tip se primesc gratuit la biroul Economatului.

Telefonul „Unirii”

Gh. Medoia, Comloș. Am primit 1000 lei. Din aceasta sumă, 650 lei s'au contat în abonamentul anului viitor.

L. Opreș, Alba-Iulia. Primit 500 lei. Achitat până la finea anului curent.

Oficiul parohial, Minișul de sus. Am primit 1250. Achitat până la 31. XII. 1942.

I. Șimon, Reșița. Confirmăm primirea abonamentului pe 1943.

Capitulul Mitropolitan Român Unit din Blaj

Nr. 1403-1943.

Moșii, cari se dau în administrație fixă

Capitulul Mitropolitan din Blaj dă în administrație fixă, începând cu 1 Ianuarie 1944, pe timp de 7 ani, următoarele moșii fundamentale:

1. Moșia fondului bazilican din comuna *Bucerdea grănoasă* în suprafață de 1.7 jug., arător, cositor și pășune.

2. Moșia fundației Aug. Laday de la *Petrisat* în suprafață de 220 jug., arător și pășune, împreună cu o vie de rod în suprafață de 6 jug. și via de la *Valeatungă* în suprafață de 4 jug. Această din urmă vie se poate da și singură.

3. Via fondului bazilican, din hotarul comunei *Cenade*, în suprafață de 4 jug.

4. Moșia fundației *Vancea* de la *Sănmiclăuș* în suprafață de 160 jug., arător și cositor.

5. Moșia fundației *Șuluțiu* de la *Vidrasău* în suprafață de 20 jug. arător, cositor și pășune.

sorul de limba și literatura română la seminarul romano-catolic din Timișoara.

Reuniunea diecezană de Misiuni a avut în el pe unul dintre cei mai devotați membri, care se bucura, dacă e trimis în locurile cele mai grele ori cele mai îndepărtate. Tot așa, el era la îndemâna Episcopiei pentru cele mai grele misiuni cerute la administrația diecezană. În cerul lui de competență s'a distins mai ales ca eminent catehet și îndrumător în această materie. Dotat cu mult simț practic și cu darul justei aprecieri, cuvântul lui se impunea de la sine. În contactul cu autoritățile, în relațiile sociale, în colaborările de tot felul, era respectat ca om prudent, foarte cuviincios, dar în aceeași vreme hotărît și energic. Om dintr'o bucată, Gheorghe Muntean rămâne ca pildă vie, apostol al altor vremuri, pentru generațiile de azi și de mâine.

Dumnezeu nu i-a dat copii, de aceea el a considerat de copii ai săi pe săracii parohiei. O parte din averea sa — în acord cu soția decedată în anul 1937 — a lăsat-o pentru ajutorarea săracilor și a bisericii.

După o viață lungă de 80 ani, după munca unei asemenea vieți, după sânguința și vrednicia lui, Bunul Dumnezeu să-i dea răsplata dreptului chivernisitor, să-i dea cununa nevastăjă a măririi — Dumnezeu să-l odihnească!

Dr. Nicolae Brînzeu

Păr. † Nicolaie Gârbea

Insemnări fugare pe lespede mormântului său

După o trudnică activitate de 35 ani, în Viea Domnului, în sfârșit, se odihnesc și trudele Sale mâni, încrucișate pe piept, a lin-

ște eternă și împăcare deplină. În războiul trecut um la Sa casă parohială a fost dărîmată de ghiulelele Satanei, coborît — ca și azi — în chip de om pe pământ. Ai reclădit-o, cu foarte mare osteneală, din propria cenușă — de basm și legendă: simbol al vredniciei atâtor preoți cari s'au mulțumit cu presura de pe masă, în văzul curat al oamenilor.

Biserica din Barul Mare — parohia și satul său natal, e o catedrală bizantină, în miniatură românească, un giuvaer arhitectonic — pedoasă a zlelor celui ce azi nu mai este. Cei șapte copii, crescuți cu presură, în atmosfera sfinților psalmi ai altarului, vorbesc atât de grăitor și de marile tale vrednicii și greutăți familiare — exemplu antic, pentru atâți părinți, împovărați de a nu avea nici o grijă prea mare — a familiei. Au apus demult aceste mândrii de căsăcie — când alții s'au aruncat în brațele afacerilor politice-materiale și ale luxului.

Ce exemplu minunat ai servit tu semenilor — ai făcut pe pământ, doar politica Bunului Dumnezeu, tăcut și modest, sălășluind pacea și armonia în sufletele celor din jurul tău — și, pacea aceasta, la plecarea cea veșnică, ai lăsat-o tuturor...

Ingenunchiez la crucea albei tale amintiri și mă rog așa, Tatălui de sus: — Să ne dea Dumnezeu cât mai mulți preoți ca părintele de la Barul Mare, ca el... Să odihnești sub sentul Domnului, pe care l-ai servit cu atâta dragoste în toate zilele vieții tale.

Valeriu Bora

Tipografia Seminarului Blaj

Moșiile sunt înzestrate cu toate clădirile necesare și posedă întreg inventarul viu și mort, necesar exploatărilor agricole.

Acest inventar se va da în folosință pe lângă garanția hipotecară.

Venitul anual se va oferi în grâu, care se va calcula și plăti cu prețul oficial de la 1 Octombrie, a fiecărui an, sau dacă nu va mai fi preț oficial, cu prețul de pe piața Blajului, la aceea dată.

Pentru vii venitul se va da în must, preț în natură.

Administratorii angajați cu contract vor avea să suporte toate spesele de regie.

Cei cari reflectează la luarea în administrație fixă a acestor moșii, vor înainta ofertele închise, timbrate legal, separate pentru fiecare moșie, până la data de 30 Decembrie 1943, orele 12, la Administrația Centrală Capitulară din Blaj.

Administratorii vor avea să respecte, în privința exploatarea moșiilor, toate dispozițiile puse în mod natural și prin legi, pentru o bună și rațională cultivare a terenelor moșiei respective.

Ofertanții, a căror oferte vor fi acceptate, vor avea să depună odată cu semnarea contractelor, garanție egală cu venitul pe un an al moșiilor.

Informațiuni mai detaliate se pot primi de la Administrația Centrală Capitulară din Blaj.

Blaj, din ședința capitulară, de la 1 Decembrie 1943.

Dr. Victor Macaveiu
președinte capitular.

CAMERA AGRICOLA A JUD. TÂRNAVA MICĂ

Nr. 4349 din 7 Decembrie 1943.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința publică, că în ziua de 15 Decembrie 1943, ora 10 a. m., se va ține licitație publică, prin bună învoială, la sediul Camerei Agricole din Blaj pentru vânzarea a 35.000 kgr. vin, proprietatea Camerei Agricole din Blaj, conform cu Legea Camerelor agricole art. 5. al j, punct 2, și conform hotărîrii Consiliului de Administrație din 2 Decembrie 1943.

Recolta 1941 cantitatea de 2.000 kgr. cu preț de strigare a Lei 150 per kgr.

Recolta 1942 cantitatea de 15.000 kgr. cu preț de strigare a Lei 150 per kgr.

Recolta 1943 cantitatea de 18.000 kgr. vin a Lei 80 per kgr.

Cumpărătorii la licitație sunt obligați a depune 10% conform L. C. iar la preluare vor achita la casieria Camerei Agricole din Blaj, valoarea integrată a vinului cumpărat.

Prețul vinului vândut se înțelege ab Pivnița Statului Târnăveni. Toate cheltuielile inclusiv impozitele îi privește pe cumpărători.

Blaj, 7 Decembrie 1943.

Director, Ing. Agr. Șef Victor Rusu

Contabil Pompei Botezatu

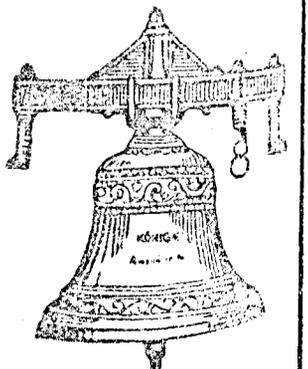
FRIDERIC HÖNIG

ARAD STRADA BARIȚIU 10-21

Cea mai veche și mai mare turnătorie de clopote din România.

Fondată la anul 1840

La comandă fabrică clopote de orice mărime din cel mai curat bronz pentru clopote, pe lângă garanție mare și cu prefixarea precisă a tonurilor. Invenție proprie licențiată.

Rechizite și sune de fier pentru clopote. Motoare electrice pentru clopotit. — Telefon 376.